

HÍRCSOKOR

● **Ezer év bélyegen.** Történelmünk ezer éve a bélyegeken és a bélyegzéseken címmel nyílik kiállítás a miskolci Lévy József Református Gimnázium és Diákotthonban június 1-jén, pénteken délelőtt fél 11-kor.

● **Eszperantóul a Dunáról.** A Dunai Eszperantó-nyelvű Tudományos és Kulturális Fórum tart ülést június 7-10-ig Belgrádban. A téma A Duna alkotórésze a Duna menti országok gazdasági és kulturális integrálódásának az új évezredben.

Rézkarcolók jubileuma

Miskolc (ÉM) – A Magyar Rézkaroló Művészek Egyesületének 80. éves jubileumi kiállítását rendezte meg a Miskolci Galéria a Rákóczi-házban. A tárlatot május 31-én, csütörtökön délután 5 órakor dr. Gegey Ferenc, Ferencváros polgármestere és P. Szabó Ernő művészeti író nyitja meg. Az egyesület jogutódja az 1921-ben alakult Magyar Rézkaroló Művészek Egyesületének, melyet 1949-ben feloszlattak, és csak 1998-ban szervezték újjá, hogy a klasszikus sokszorosított grafikai technikákat ápolják.

(Vásárhelyi Antal munkája)

TÉKA

Ratkó József: Versek

FECSKE CSABA

Ratkó József Összes műve I. kötetként jelent meg a Versek c. gyűjtemény Babosi László gondos szerkesztésében és jegyzeteivel. A szövegeket a költő leánya, Ratkó Lujza gondozta.

Ratkó József (1936–1989) a Hetek nevű, irodalomtörténeti jelentőségű költői csoportosulás legmarkánsabb képviselője volt, az úgynevezett közéleti költészet művelője. Az 1970–80-as években megjelent versei mindig feltűnést keltettek (Történelem, Jelek, Tanács, Rokonaim), a kortárs magyar líra meghatározó jelentőségű darabjai voltak.

Ratkó – fájdalmasan korán – meghalt, jött a rendszerváltás, a proletárdiktatúrát a monetárdiktatúra váltotta fel, a líra jelentősége csökkent, a költő korábbi szerepe háttérbe szorult, a közéleti költészetnek befellegzett. Ratkó József neve és munkássága mára csaknem teljesen kikopott a köztudatból és a magyar irodalomból. Ezért olyan fontos hát életművének tervezett kiadása, az Összes művei, melynek I. köteté, a Versek már megjelent és amelyet a II. kötet, a Drámák és III. kötetként a Prózai írások követnek majd.

A Versek Ratkó költői és műfordítói munkásságának bemutatására vállalkozik, bevallottan a teljesség igényével. A kötet két nagyobb egységre tagolódik: az elsőben a költő életében kiadott versek és műfordítások szerepelnek, a másodikban pedig a hagyatékban föllett, publikálatlan művek. Erre a különbségtételre a szerkesztő nyomtatékosan felhívja a figyelmet, mondván, az önmagával szemben nagyon szigorú költő kiadatlan műveinek többségét valószínűleg sohasem jelentette volna meg. A Versek gyűjteményes kötet a ratkói életmű eddigi legteljesebb és legpontosabb képét mutatja.

Ratkó Józsefet a hallgatás falai veszik körül. Jó lenne, ha ez a külső megjelenésben is impozáns kötet rést ütne végre a falakon, ha a Ratkó József-i életmű beépülne kultúránkba, gondolkodásunkba. Ez az életmű XX. századi líránk fontos teljesítménye. (Felsőmagyarország Kiadó, 2000.)

Leheletfinom álmok, szótt praktikumok

Tizenhatféle csipke, szóttések és vászonhímzések a Borsodi Tájház textilházában

Edelény (ÉM – PB) – Különleges polgári és népi textileket – szóttéseket, vászonhímzéseket és csipkéket láthat a közönség a Borsodi Tájházban berendezett, a közelmúltban megnyitott textilházban. A kiállított darabok egy része a Kachelmann-textilgyűjteményből való, másik része Bódva menti és Cserehát vidéki gyűjtésekből származik.

Az Edelényben található, regionális kismúzeumként is funkcionáló Borsodi Tájház eddig meglévő két épülete vásárlás révén kibővült egy harmadikkal, amelyet textilháznak rendeztek be. A három helyiségből álló ház, melynek egyik része textilszoba, a másik csipkeszoba, a középső rész pedig hímzett darabokat mutat be, az Edelényi héten nyitotta meg kapuit a közönség előtt.

Egymásra hatva

Edelényben azután kezdtek komolyan foglalkozni a ház megnyitásával, hogy 1996-ban a múzeumnak különleges, régi textileket, hímzéseket adományozott az edelényi származású, de Budapesten élő Kachelmann család a saját gyűjteményéből.

– Már régóta szerettünk volna textilházat, mostanra sikerült összeválogatni az állandó kiállítás anyagát. A Kachelmann-gyűjteményből származó darabok mellett a tárlat bemutat olyan szóttéseket, vászonhímzéseket is, amelyeket a Bódva mentén és a Cserehát vidékén gyűjtöttem, néhányat magántulajdonosoktól kaptunk kölcsön – magyarázta Laki-Lukács László, a Borsodi Tájház vezetője. – A szóttések jól tetten érhető a tót, a ruszin hatás, a különböző ajkú népek együttlélése, egymásra hatása.

Polgári, népi, leheletnyi

A Kachelmann családtól kapta a múzeum a kiállított csipkék legalább 80 százalékát, illetve polgári textileket, hímzéseket, de emellett a kiállításnak népi anyaga is van – erdélyi, felvidéki, du-

Három szobában mutatják be a népi és polgári textileket

Fotó: Vajda János

nántúli darabok. A hímzések például kifejezetten Bódva mentiek. A textilek mellett néhány gépet is megismerhet a közönség: például a szövőszéket, a sablonszűrő gépet. Ez utóbbit a vászonhímzéseknél a kézmunka előnyomásra (drukkolás) használták.

A csipkeszoba telis-tele van leheletvékony, finom csipketerítőkkel, szegélyekkel, ezen kívül csipkés főkötőt, 1904-ből való, varrott csipkéből készült férfimellényt és menyasszonyi ruhát is megcsodálhatnak a látogatók.

Stafiring és boronaház

– A gyűjteményben 16 féle csipke található: horgolt, kötött, varrott, vert és recsecsipke – ezeken belül különböző típusok vannak, például póstyéni, tót, túll, gömri, sóvári, móga, ír, brüsszeli, reneszánsz, kornecc, ukrán. A legreggibi egy brüsszeli vertcsipkeszék, amely a hagyomány szerint Tisza Ilona stafiringjából származik (aki Ocskay László, II. Rákóczi Ferenc brigadéros felesége volt). Sok csipkét fel kellett újítani, mert az idő megviselte őket, ebben a munkában segítettek a Budapesti Csipkeverők Köre tagjai, akik minden nyáron itt tábo-

roznak a tájház kertjében – mondta Laki-Lukács László.

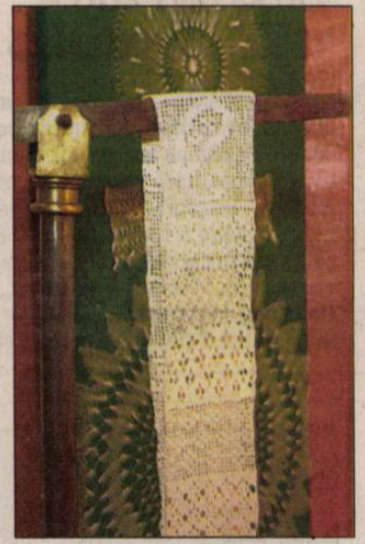
Tervezik textil-kézművesműhely létrehozását, sőt akár tanfolyamokat, bemutatókat is szerveznek, ha lesz rá igény. A táj-

ház kertjében egy archaikus, boronaházakból álló kempinget szeretnének felépíteni, amely egybekel mellett a textil-kézművesműhelyek résztvevőinek szolgálna szálláshelyül.

A csipkéről

A textiltörténeti meghatározás szerint a csipke olyan lyukacsos, áttört textília, amelynek anyaga maga a díszítménye is. A csipkefajták közül a varrott és a vert csipke művészi színvonalra emelkedett, mivel a mintát az elkészítés előtt le kellett rajzolni. Alapvető különbség mutatható ki a különböző társadalmi rétegek csipkehasználatában: az úri és polgári díszítményben a nagyon finom alapanyaghoz igazították hozzá az arany- selyemfonallal készült csipkét, a népi, paraszti réteg viszont a durvább anyaghoz pamut- vagy festett fonalból készült díszítményt használt. A csipkekészítés technikájában viszont nem volt különbség, a parasztlányok az úri udvarokban elsajátították a csipkeverést, kö-

tést, hálókötést, horgolást, varrást és szövést is – tudtuk meg Neszádeliné Kállai Mária csipkekészítő népi iparművészről.

Találkozás az élő német kultúrával

Sárospatak (ÉM – DBI) – Christl Greller bécsi írónő látta vendégül a közelmúltban a Miskolci Egyetem Comenius Tanítóképző Főiskolai Kara. A felolvasásaival a magyar-osztrák kapcsolatokat ápolni kívánó író látogatása túlmutatott egy hagyományos találkozó jelentőségén.

Christl Greller második alkalommal olvasott fel Magyarországon német nyelven rövid prózai írásából, Eger után ezúttal mintegy nyolcvan főiskolai és középiskolai pataki diák előtt.

– A főiskola hallgatói között

emelt óraszámban – heti 6-11 órában – tanulnak németül az úgyne-

„.....
A tantervkészítők a tanterv összeállításakor az osztrák irodalomnak is teret nyitnak ezután.

DURÁNYIKNÉ KEZI ERZSÉBET

„.....
vezett német műveltségi ágazatot választó hallgatók – mondta el eh-

hez kapcsolódva Durányikné Kézi Erzsébet docens, a főiskola német nyelvtanára. – Közülük kerülnek ki majd azok a tanítók, akik a német nyelvet hatodik osztály végéig oktatják. Ez mintegy 40 főt érint, ám ösztöl a főiskola növelni kívánja számukat egy további csoporttal.

Mivel a német nyelven, országszerte, metodikán kívül német nyelvű irodalmat is tanulnak, fontos számukra az élő német nyelvű irodalommal való kapcsolat. Ezért a hallgatók sokat profitálhattak a rendezvényből, hiszen már a pusztán jelenléte is élményt jelenthet egy olyan

írónak, akinek a műveit olvasták, elemezték órán – hangsúlyozta Durányikné Kézi Erzsébet. A felolvasást ugyanis a szöveggel való órai munkálkodás készítette elő. A hallgatók jelenkori svájci német irodalmat tanulnak – most az osztrákból is kaphattak ízelítőt. A tantervkészítők pedig a tanterv összeállításakor az osztrák irodalomnak is teret nyitnak ezután. Jelenleg nincs anyanyelvi lektor a főiskolán. Bár a lektor állandó jelenlétét egy ilyen találkozás nem pótolhatja, a felolvasás különösen izgalmas találkozás volt az élő német kultúrával.

Mindenkori, minden mellett – és előtt – a dixie

Miskolc (ÉM – KÉ) – Hosszabb időt kell eltölteni ebben a műfajban, hogy összeérjen egy zenekar, hallottuk Balla Miklóstól, a több mint 10 éve létező Miskolci Dixieland Band vezetőjétől. A Miskolci Galéria Disputa estjének vendége mesélt a múltóról és jelenről, s ez utóbbit klarinétján is megidézte.

Már kisiskolásként elkezdett klarinézni Balla Miklós, ám a zenekar megalapításáig rögzös út vezetett. Nem zenésznek készült ugyanis: építőipari szakközépiskolában tanult, majd pedagógus asszisztens lett. A kiterők ellenére a zene szeretete nem múlt el, így végül a Zeneművészeti Főiskolán kötött ki. Aztán jött az

1989-es miskolci Sörfesztivál, ahol példaképe, Benkó Sándor lépett fel együttesével, a Benkó Dixielanddel. A dátum utólag vált fontossá a zenekar életében, mivel kedvencük játéka közben döntöttek a zenekaralapítás mellett. A tagok összegyűjtése azonban nem volt könnyű feladat, márcsak a hangszerek miatt sem, hiszen kevesen bendzsóznak vagy játszanak harsonán.

Azután újra Benkó Sándor: 1991-ben ő adott lehetőséget a fiatal zenekarnak a bemutatkozásra a Diósgyőri várban, a dixie-fesztiválon. Igazából a várbeli koncertre készülés rázta össze a csapatot, ekkor már valóban komoly próbák kezdődtek, mesélte Balla Miklós, aki a hamar jött lehetőség kapcsán azt

Balla Miklós klarinétjával Fotó: Á. J.

hangsúlyozta: ebben a műfajban nem lehet 1-2 év alatt sikert elérni. Ez az első 10 év arra volt jó,

hogy a tagok összeérjenek, az elkövetkező 10 évben szakmailag kell tapasztalatot szereznünk.

A szakmai megmérettést mindig egy-egy fesztiválon való részvétellel jelenti – ők nemcsak a miskolcinak állandó résztvevői, hívják a zenekart németországi és dán fesztiválokra is. Ebben a műfajban ritka a saját szerzemény, ha írna az ember, az úgyis hasonlítana valamilyen korábbi, mondta el Balla Miklós, ám az ismert slágerek mellett mindig meglepik a közönséget saját feldolgozásokkal, újszerű hangszerelekkel is.

A ma este 6 órakor a Miskolci Galériában kezdődő Disputa est vendége Gyöngyösi Gábor művészeti író lesz.